

G l a v a V

RASPORED I URES CRKVENOG PROSTORA ZA SLAVLJENJE EUHARISTIJE

I O P Ć A N A Ć E L A

253. Za slavljenje Euharistije Božji se narod najviše okuplja u crkvi ili, ako nje nema, na drugom doličnom mjestu koje je prikladno za takvo otajstvo. Crkve, dakle, ili druga mjesta neka budu prikladna za obavljanje svetog čina i za djelatno učešće vjernika. Uz to neka sveta zdanja i bogoslužni predmeti budu zaista dostojni i lijepi kao znakovi i simboli nadnaravnih vrednota⁶⁶.

254. Stoga crkva neprestano od raznih umjetnosti traži plemenite usluge i usvaja umjetničke oblike svih naroda i krajeva⁶⁷. Nadalje, kao što nastoji sačuvati umjetnička djela i blago iz minulih stoljeća⁶⁸ i prema potrebi prilagoditi ih novim okolnostima, tako i promiče ono što odgovara duhu svakog pojedinog doba⁶⁹.

Zato kod obuke umjetnika i kod odabiranja djela koja se unose u crkvu traži se stvarna umjetnička vrijednost koja će hraniti vjeru i pobožnost te koja je u skladu sa stvarnim značenjem predmeta i sa svrhom kojoj služi⁷⁰.

255. Dolično je da se crkve svečano posvećuju. Vjernici pak neka se s poštovanjem zanimaju za katedralu svoje biskupije i za svoju crkvu i neka ih smatraju znakom one duhovne Crkve za koju su po svojem kršćanskom pozivu pozvani da je izgrađuju i šire.

256. Za ispravnu gradnju, obnavljanje i uređenje svetih zgrada neka se svi, kojih se to tiče, savjetuju s biskupijskom komisijom za bogoslužje i svetu umjetnost. Mjesni Ordinarij neka se služi savjetom i pomoću te komisije kad se radi o donošenju propisa u toj stvari ili o odobravanju nacрта za nove zgrade ili o prosuđivanju drugih važnijih pitanja.

⁶⁶ Usp. SB 122-124, SS 5, IOe 90, EM 24.

⁶⁷ Usp. SB 123.

⁶⁸ Usp. EM 24.

⁶⁹ Usp. SB 123, IOe 13c.

⁷⁰ Usp. SB 123.

II UREĐENJE CRKVE ZA SVETI SKUP

257. Božji narod, koji se okuplja za misu hijerarhijski je uređen. To se u različitim dijelovima slavlja izražava raznim službama i raznovrsnim činima. Stoga opće uređenje svete zgrade treba da na neki način predstavlja sliku okupljene zajednice, da dopušta prikladni smještaj sviju i da pomaže pravilno izvođenje svake pojedine službe.

Vjernici i zbor pjevača (schola cantorum) zauzimaju mjesta koja će im olakšati djelatno sudjelovanje.

Prezbitenu i njegovim službenicima mjesto je u svetištu ili u onom dijelu crkve koji pokazuje njihovu hijerarhijsku službu i s kojega svaki od njih predvodi molitvu, naviješta Božju riječ i služi kod oltara. Iako sve to ima izražavati hijerarhijsko uređenje i raznovrstnost službi, ipak neka i tvori tijesno i povezano jedinstvo koje će još jasnije osvjetljavati unutrašnje jedinstvo svega svetog puka. Izgled pak i ljepota prostora i svega namještaja neka potiče na pobožnost i neka odražava svetost tajni koje se tu slave.

III SVETIŠTE

258. Svetište neka se zgodno luči od crkvene lađe ili time što je malo povišeno ili što je posebno uređeno i opremljeno. Neka bude tako prostrano da se sveti obredi mogu lako odvijati⁷³.

IV OLTAR

259. Oltar, na kojemu se žrtva na križu ponazočuje pod sakramentalnim znakovima, ujedno je i Gospodnji stol kojemu je Božji narod pozvan da sudjeluje u misi. On je i središte zahvale Bogu koja mu se iskazuje u euharistiji⁷⁴.

260. Slavljenje euharistije u svetom prostoru valja uvijek obavljati na stalnom ili na pomičnom oltaru. Ako se pak vrši izvan svetog prostora, naročito u pojedinom slučaju, može se obaviti i na prikladnom stolu, uvijek pokrivenu stolnjakom i tjelesnikom.

261. Oltar je stalan ako je tako sagrađen na podu crkve da se ne može pomicati; pomičan je ako se može prenositi.

⁷³ Usp. IOe 91.

⁷⁴ Usp. EM 24.

262. Glavni oltar neka se sagradi odvojen od zida da se može lako obilaziti i da se na njemu može obavljati služba licem prema narodu. Neka se nalazi na takvom mjestu da zaista bude središte kamo se sama od sebe obraća pažnja čitave zajednice vjernika⁷⁵.

Veliki oltar neka je redovito nepomičan i posvećen.

263. Prema crkvenoj predaji i zbog značenja neka ploča nepomičnog oltara bude od kamena i to od naravnog. Ali ipak prema sudu Biskupske konferencije može se upotrijebiti i druga prikladna, čvrsta i zgodno obrađena građa.

Podnožje ili podloga oltara, koja podržava oltarnu ploču, može biti od bilo koje građe samo da je prikladna i čvrsta.

264. Pomičan se oltar može podići iz bilo kojih plemenitih i čvrstih sirovina ako su prikladne za liturgijsku upotrebu prema predaji i običaju raznih krajeva.

265. I stalni i pomični oltari neka se posvete prema Rimskom pontifikalu. Pomični se oltari mogu i samo blagosloviti. Nema obaveze da u pomičnom oltaru ili stolu, na kojemu se obavlja slavljenje mise izvan svetog prostora bude posvećeni kamen (usp. br. 260).

266. Neka se sačuva običaj da se na oltaru koji je posvećen ili ispod oltara stave moći (relikvije) svetaca iako nisu mučenici. Samo neka se pazi da su to zaista takve moći.

267. Broj drugih oltara neka bude što manji, a u novim crkvama neka se postave u kapelicama na neki način odvojenima od crkvene lađe⁷⁶.

V UKRAS OLTARA

268. Iz poštovanja prema slavljenju Gospodnjeg čina i zbog gozbe na kojoj se pruža Gospodnje tijelo i krv neka se na oltar prostre barem jedan stolniak koji će se oblikom, mjerom i ukrasom slagati sa samim oltarom.

269. Svijećnjaci, koji se upotrebljavaju u nekim liturgijskim činima zbog poštovanja i blagdanskog svetkovanja, neka se zgodno smjeste ili na oltar ili oko njega prema tome kako su napravljeni oltar i svetište. Sve neka se tako prikladno uredi da vjernicima ne smeta da vide šta se vrši na oltaru ili se na nj stavlja.

⁷⁵ Usp. IOe 91.

⁷⁶ Usp. IOe 93.

270. Isto tako neka se na oltaru ili blizu njega nalazi križ koji okupljena zajednica može dobro vidjeti.

VI SJEDIŠTE ZA MISNIKA I SLUŽBENIKE ILI MJESTO PREDVODNIKA

271. Misnikovo sjedište valja da označuje njegovu ulogu kojom predvodi zajednicu i upravlja molitvom. Stoga je za nj najprikladnije mjesto u dnu svetišta prema narodu ako to ne priječi uređenje crkve ili druge okolnosti, npr. u slučaju da velika udaljenost otežava saobraćanje između misnika i vjernika. Neka se izbjegava bilo kakav oblik prijestolja (trona). Sjedišta pak za službenike neka se postave u svetištu na zgodnom mjestu gdje će oni moći lako vršiti povjerenu im ulogu.

VI AMBON ILI MJESTO ODAKLE SE NAVIJEŠTA RIJEČ BOŽJA

272. Dostojanstvo Božje riječi traži da u crkvi postoji prikladno mjesto odakle će se ona naviještati i prema kojemu se za vrijeme bogoslužja riječi okreće pažnja vjernika sama od sebe⁷⁸.

Dolikuje da takvo mjesto općenito bude stalan ambon a ne kakav pomični stalak. U svakoj vrsti crkvene zgrade neka ambon bude tako smješten da vjernici mogu dobro vidjeti i čuti službenike.

S ambona se naviještaju: čitanja, psalam odgovora i uskrsni hvalospjev; s njega se može održati homilija i sveopća molitva ili molitva vjernika.

Manje dolikuje da na ambon ulaze tumač, pjevač ili ravnatelj pjevačkog zbora.

VIII PROSTOR ZA VJERNIKE

273. Neka se brižljivo rasporede mjesta za vjernike kako bi oni gledanjem i srcem mogli prikladno sudjelovati svetim obredima. Dobar je običaj staviti vjericima na raspolaganje klupe ili sjedala. Ali valja odbaciti običaj po kojemu neke pojedine osobe imaju posebno sjedište⁷⁹. Sjedala ili klupe neka

⁷⁸ Usp. IOe 96.

⁷⁹ Usp. SB 32, IOe 98.

budu tako raspoređene da vjernici mogu kod raznih dijelova obreda zauzeti stav tijela kakav se traži i lako pristupiti sve-toj pričesti.

Treba nastojati da vjernici misnika i druge službenike ne samo vide nego i dobro čuju uz pomoć razglasa.

IX MJESTO ZA ZBOR I ORGULJE LII DRGA GLAZBALA

274. Vodeći računa o rasporedu svake pojedine crkve neka se zbor pjevača smjesti tako da se jasno vidi njegov značaj, tj. da je dio okupljene zajednice vjernika i da imaju posebnu ulogu, te da lakše obavlja svoju liturgijsku službu. Članovima zbora valja omogućiti puno, tj. sakramentalno sudjelovanje kod mise⁸⁰.

275. Orgulje i druga odobrena glazbala neka se, tako zgodno smjeste da pomažu pjevanje zbora i puka te da ih svi mogu nesmetano čuti kad same sviraju.

X ČUVANJE PRESVETE EUHARISTIJE

276. Vrlo se preporuča da se mjesto za pohranjivanje presvete euharistije nađe u kapeli prikladnoj za zasebnu molitvu vjernika⁸¹. A ako to nije moguće, neka se, prema uređenju crkve i zakonitim mjesnim običajima, Svetotajstvo smjesti na nekom oltaru ili izvan oltara u pravilno istaknutom ukrašenom dijelu crkve⁸².

277. Presveta euharistija neka se čuva samo u jednom svetohraništu, čvrstom i sigurnom od provale⁸³.

XI SLIKE IZLOŽENE VJERNICIMA NA ŠTOVANJE

278. Prema pradavnoj crkvenoj predaji s pravom se u svetim zgradama izlažu slike našega Gospodina, blažene Djevice Marije i svetaca. Neka se ipak pazi da se njihov broj previše ne umnaža, da je njihov raspored pravilan i da ne odvrćaju pažnju vjernika od obreda⁸⁴. Neka ne bude više od jedne slike jednog te istog sveca. Kod uresa i uređenja crkve općenito imat će se pred očima pobožnost cijele zajednice.

⁸⁰ Usp. MS 23.

⁸¹ Usp. EM 53.

⁸² Usp. EM 54, IOe 95.

⁸³ Usp. EM 52, IOe 95, SZ sakr. Uputa Nullo umquam tempore od 28. svibnja 1938, br. 4.

⁸⁴ Usp. SB 125.

XII OPĆE UREĐENJE SVETOG PROSTORA

279. Ures crkve neka više doprinosi njezinoj plemenitoj jednostavnosti nego li raskoši. U svemu što se odnosi na ures neka se traži nenamještenost i neka se nastoji da to pomaže odgoju vjernika i dostojanstvu cijelog svetog prostora.

280. Zgodan raspored crkve i njenih pripadnih dijelova — ako se hoće da pravilno odgovara potrebama našega vremena — traži da se pazi ne samo na ono što izravno spada na slavljenje svetih obreda, nego neka se i predvidi ono što se odnosi na opravdanu udobnost vjernika i što se običava predvidjeti u prostorijama gdje se redovito održavaju sastanci.

G l a v a VI

PREDMETI POTREBNI ZA SLAVLJENJE MISE

I KRUH I VINO ZA SLAVLJENJE EUHARISTIJE

281. Slijedeći Kristov primjer Crkva je za slavljenje Gospodnje gozbe uvijek upotrebljavala kruh i vino s vodom.

282. Prema predaji cijele Crkve za slavljenje euharistije kruh mora biti pšenični, a prema predaji latinske Crkve i beskvasan.

283. Smisao znaka traži da tvar euharistijskog slavlja zaista izgleda kao hrana. Stoga dolikuje da se euharistijski kruh, iako beskvasan, tako pripremi da misnik u misi s narodom zaista može hostiju razlomiti na razne dijelove i podijeliti ih barem nekim vjernicima. Ipak se male hostije nikako ne isključuju kad to traži broj pričesnika i drugi pastoralni razlozi. Obred pak lomljenja kruha, kako se u apostolsko doba euharistija jednostavno nazivala, jasnije će prikazati snagu i važnost znaka jedinstva sviju u jednom kruhu, a time i ljubavi kad se između braće dijeli jedan kruh.

284. Vino za euharistijsko slavlje treba da je od trsova roda (usp. Lk 22, 18), naravno i cijelo, tj. bez miješanja drugih sastavina.

285. Neka se brižljivo pazi da se kruh i vino određeno za euharistiju čuvaju u dobrom stanju, tj. da se vino ne uskisi i da se kruh ne pokvari ili postane previše tvrd tako da se teško može lomiti.